

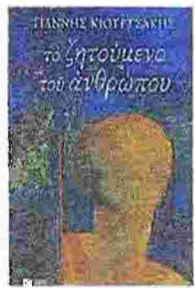
κριτική

Η ανθρωπολογία της κρίσης

Η ολισθηρή πορεία της Ευρώπης προς τον ατομικισμό, την υπερκατανάλωση, τη μαζικοποίηση της τέχνης και τη **διάλυση κάθε έννοιας συνοχής και ενότητας**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙΟΥΡΤΣΑΚΗΣ
Το ζητούμενο του ανθρώπου

Εκδόσεις Πατάκη, 2011, σελ. 270, τιμή 14,50 ευρώ

ΤΟΥ **ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

Τι μπορεί να σκέφτεται για την κρίση ένας συγγραφέας του οποίου το μυθιστορηματικό έργο έχει δεθεί στενά με τον στοχαστικό λόγο του δοκιμίου, εστιάζοντας τον φακό του στο ζήτημα τόσο της ατομικής όσο και της συλλογικής αυτογνωσίας; Ο Γιάννης Κιουρτσάκης ξεκίνησε να γράφει το *Ζητούμενο του ανθρώπου* (μια ελεύθερη σύνθεση κοινωνικοπολιτικών και φιλοσοφικών ιδεών, όπως και το προ διετίας βιβλίο του *Ένας χωρικός στη Νέα Υόρκη*) εν έτει 2004, όταν η αίσθηση ευμάρειας των Ελλήνων άγγιζε το απόγειό της. Γρήγορα όμως αντίκρισε τα πρώτα σημάδια της κατάρτησης, για να βρεθεί αντιμέτωπος, λίγο προτού ολοκληρώσει το βιβλίο του, με τη ραγδαία έλευση της καταστροφής.

Θα έλεγα πως μέσα σε ένα τέτοιο χρονικό πλαίσιο η σκέψη του Κιουρτσάκη μπορεί να θεωρηθεί προδρομική, αφού τα νοσηρά συμπτώματα που διακρίνει στην ελληνική πραγματικότητα προβάλλονται και ερμηνεύονται ως οργανικό πρόβλημα των ριζικών μεταβολών που γνώρισε ο καπιταλισμός κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριακονταετίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Αντί να βουλευτεί με ένα πρωθύστερο σχήμα, ο Κιουρτσάκης ψάχνει τις ιστορικές ρίζες της κρίσης, οι οποίες υπερβαίνουν ευθύς εξαρχής τα εθνικά

σύνορα (παρά τις ελληνικές υπερστρεβλώσεις) και έχουν να κάνουν με την επικίνδυνη απόσπαση της οικονομίας και της τεχνικής από τη σφαίρα της πολιτικής και της κοινωνίας.

Στο ολισθηρό αυτό παιχνίδι ο ατομικισμός και η υπερκατανάλωση, μαζί με τη μηχανοποίηση των πάντων, που φθάνει ως τη μαζικοποίηση της τέχνης και το ψευδαισθητικό σύμπαν του κυβερνοχώρου, διέλυσαν κάθε έννοια συνοχής και ενότητας στερώντας τον κόσμο (ο οποίος καλείται τώρα να τιμωρηθεί διότι απλώς συνειμορφώθη προς τας υποδείξεις των θηριωδιών της αγοράς) από την εσώτερη ελευθερία και την ανθρωπολογική προοπτική του: από τη δυνατότά του, με άλλα λόγια, όχι μόνο να διεκδικήσει την αυτόνομη πραγματώσή του στο παρόν αλλά και να διατηρήσει ζωντανούς τους δεσμούς του με την παράδοση, επαναφορτίζοντας σύμφωνα με τις δικές του αξίες τα ούτως ή άλλως ανοιχτά νοήματα του παρελθόντος.

Η αγωνία του συγγραφέα

Πολλά είναι εκείνα που με χωρίζουν προσωπικά από την προσέγγιση του Κιουρτσάκη: η ροπή του, για παράδειγμα, προς έναν έστω μετριοπαθή κοινοτισμό που δεν αποφεύγει στο τέλος ένα ειδυλλιακό στοιχείο ή η βαριά καχυποψία του έναντι της ψηφιακής τεχνολογίας, που παραγνώνει τη συμβολή της στην εξάπλωση της γνώσης και στον εκδημοκρατισμό της επικοινωνίας.

Στιγμιότυπο από διαδήλωση στη Μαδρίτη κατά των οικονομικών μέτρων. Σύμφωνα με τον Γιάννη Κιουρτσάκη η λύση στην ευρωπαϊκή κρίση βρίσκεται σε μια νέου τύπου ανθρωπολογία: της συνεύρεσης του εγώ με τον άλλον

© GETTY IMAGES - REUTERS/JUAN MEDINA

Ο Γιάννης Κιουρτσάκης

Εκείνο που έχει όμως τη μεγαλύτερη σημασία στο βιβλίο είναι η αγωνία του συγγραφέα για το πώς θα μπορέσουμε να βγούμε από την κρίση, θεμελιώνοντας στο μέλλον μια ριζικά καινούργια ανθρωπολογία: όχι των σωτηριολογικών υποσχέσεων και των μεγαλεπήβολων οραμάτων αλλά της ζωτικής συνεύρεσης του εγώ με τον άλλον. Μια ανθρωπολογία, θα πρόσθετα, ικανή να μας απομακρύνει από τα απομονωμένα διαμερίσματα της πολυπολιτισμικής συγκατοίκησης και να

μας οδηγήσει, όπως τονίζει και ο Κιουρτσάκης, κάτω από την οικεία στέγη της ετερότητας (ο άλλος ως εαυτός) του Εμμανουήλ Λεβινάς.

Ας σημειώσω, κλείνοντας, τη ζωντάνια και την πλαστι-

κόπτητα που αποκτά ο δοκιμιακός λόγος του Κιουρτσάκη χάρη στην ικανότητά του να συνδυάζει την επαγωγική ανάλυση με την αυτοβιογραφική αφήγηση και τη μυθιστοριογραφική του εμπειρία.